4/2023
рочник VII

часопис про русиньскы дїти

Колысочка

Людміла Шандалова

Стишкы про Колысочку

Будік

Тікі – так, тікі – так,
мать колечка выдуманы,
до брїшочка поскладаны,
што ся крутять вшеліяк.

Мать і ручкы, числа несе,
з капелюшком страшно трясе.
Трясе, трясе, выбринькує,
мої сничкы прерушує.

То наш будік превеселый
на столику при постели
дає позор, застараный,
ці є каждый выспінканый.

Старостливо будить зранка
маму, тата, брата Станка
і сестрічку Маріяну –
што ся крутить гнедь на страну!

Наш будічок я мам рад,
то є добрый камарат.
Як забринкать натїшеный,
цїлый дім є зобудженый.

Бескіде мій

Бескіде мій, краю мілый,
в серденьку тя ношу.
Горы, лїсы, хмары білы,
і з травічкы росу.

Віджу ріку на долинї,
краснї ся розливать.
Як мамочка на весїлю
кедь співанку співать.

Сонце світить над полями
высоко, высоко.
Ты, мій краю, записаный
в серденьку глубоко.

Бескіде мій, краю мілый,
не єсть такый в світї.
Дай мі, Боже, навсе силы,
в сердцї го носити.

Ку ярочку

Підеме мы ку ярочку,
поїмаме там рыбочку.
А з рыбочков – до дому,
співаме сі ку тому.

Нова ташка

Підскакує ташка нова
на хырбетї гопі-гоп!
Чом бы-м плакав і бановав?
Уж єм школярь, уж єм хлоп!

Овечка

Долина уж не зелена,
овечка є не пашена.
Осїнь дуркать на дверечка,
де подїє ся овечка?

Хыжка

По паперю пишуть тушкы
круг, лінійку, самы смужкы.
І трикутник, потім валок,
то не вшытко, то фурт мало.

Поперед квадратны хыжкы
смоть, побігли сивы мышкы!

Горнятко

Мать горошкы – не смакує,
мать і ушко – ніч не чує,
мать і брїшок – не голоден,
але пити з нёго годен.

Тушка / Церуза

Синя, жовта і червена
на столї є положена.
Кедь мам дяку – терпезливо
намалюю дім з комином,
а як схочу – шыку-мыку
і яблочко у кошыку.

Ярь

Зурчіть потік, сонце грїє,
травічка ся зеленїє.
Вышла гуска на горбочок,
тай вывела пять дїточок.

Раненько

Сонечко нам заджмурькало,
же є рано, знати дало.
Покыцкало личко біле,
вставай, вставай, дїтя міле.

Микола М. Кочіш[1]

Годинка

Тіка – така, тіка – така...
ту хтось пряче ся уднука,
тіка – така, тіка – така,
ту сердечко чієсь дуркать.

Як то все така єднака
та мелодія привычна,
все єднака: тіка – така
зрана, вполїдне, ай ночна?

На роботу всїх довкола
в точный час она приводить,
подля нёй ся рівнать школа,
подля нёй будилник ходить.

Тіка – така, тіка – така...
ту хтось пряче ся уднука,
тіка – така, тіка – така,
ту сердечко чієсь дуркать.

Тіка – така, неборака...
нїґда, нїґда ся не зморить,
ці робити, ці спочіти –
строго, точно нам говорить.

Штефан Сухый[2]

Ластівочкы прилетїли

Прилетїли ластівчата,
щебочуть гнедь зрана,
спроваджають вни до школкы
Марьку й Маріяна.

Научайте ся, дїточкы,
наберайте силы,
бы сьте цїлый світ, родину,
як мы, веселили.

Чуджіна є ізваблива,
родна земля – міла,
світ вас научіть лїтати
а школа дасть крыла.

Кедь ластівкы у восени
на юг одлїтали,
та мудрыма першаками
школкарї ся стали.

[1] Кочіш, М. М. Годинка. Будапешт, 2001, с. 121, з мадярьской формы русиньского языка мірно управлене подля літературной нормы русиньского языка на Словакії.
[2] Сухый, Ш. Азбукова мама. Русиньска оброда на Словенську, Пряшів, 2010, с. 81-82.

Ярь[3] Весна

Марец, апріль і май суть ярьні місяцї. Сонечко зачінать так добрї пригрївати, же сніг на земли і лед на ріках і озерах зачінать ся топити. Рїкы ся переповнюють водов з топлячого ся снїгу з гор. На луках, полях, в лїсах і садах ся появлює зелень, на стромах ся вказують пучікы цвітів і листя.

Перелїтны птахы ся вертають ід нам з далекых країн і виють сі гнїзда. Окрем іншых пташків і птахів прилїтають ластівкы і боцаны. Гварить ся, же ластівкы сімболізують приход яри. В повітрю зачінать лїтати мушковина[4], указують ся мухы, бобрункы, мотылї...

Од 20. до 22. марца мож гварити о ярьній рівноденности, коли суть днї і ночі рівнакы, но поступно, аж до лїтнёго сонцевертаня[5] 21. юна ся днї продовжують і ночі скорочують.

Пастырї выганяють худобу на пашу. Зачінають ся ярьнї полёвы і садовы роботы. Ґаздове орють землю. Поорану землю боронять боронами. Сїють овес, ярець, татарку... Садовници прочіщують стежкы в садах, обрїзують сухы конарї на грушках, яблонях і сливках, скіплять молоды стромикы, садять ягоды і квіткы. В загородках роблять грядкы, садять бандуркы, капусту, сїють морков, редьков, петрушку, садять фасолю, горох, розсаду капусты, парадічок, папріґы, зелеру, калерабу і далшой зеленины. Грядкы поливають водов. Воздух зрана в яри є свіжый і дакус холодноватый. Даколи зо зачатку яри знають вдарити і морозы і спалити цвіты на стромах, знічіти будучій уроджай овоцины. Но кедь мороз не спалить цвіты на стромах, то в маю овоцны стромы прекрасно зацвинуть і мы ся можеме тїшыти на богату уроду черешень, яблок, грушок, сливок, маргуль ці броскынь в лїтї або в осени, подля сорты овоцины.

В яри ся природа пробуджать із зимушнёго спаня, зеленїють листнаты лїсы свіжов зеленов фарбов, воздух ожывать щеботанём потят, із дїр і нор выходять жабы і остатнї звірї пробуджены із зимушнёго сна. Колобіг природы ся не заставлює, но продовжує дале. І чоловік ся му приспособлює.

[3] Управлене подля Хрестоматії про 5.-9. рочник з навчанём русиньского языка. Пряшів, 2003, с. 51-52.
[4] мушковина – hmyz.
[5] сонцевертаня – slnovrat.

Гелена Ґіцова – Міцовчінова[6]

Пташата

Може пташата потїшыв
телеґрам з місточка,
бо ся боцан з боцаніцёв
вернув до гнїздочка.

І ластівкы щебетавы
принесли потїху,
уж щебечуть веселенько,
понад нашу стріху.

А ярочкы і горбочкы
без теплой перины,
а до краю ся вернули
пташачі родины.

Весна[7]

Звивать ярьня чаровніця
у горі віночкы,
а на луці потратила
прекрасны квіточкы.

Десь на саму північ летять
і танцюють вілы,
бо на луці цвинуть квіткы,
белавы і білы.

Треба в гаю зелененькім
обрусів наткати,
та уж мусить зима з плачом
потоком втїкати.

[6] Ґіцова–Міцовчінова, Г. Пчолка, Свідник, 2010, стр. 29.
[7] Ґіцова–Міцовчінова, Г. Фіялочка, Свідник, 2010, стр. 29.

Русиньскы обряды зачатком яри

Великдень або Пасха[8]

Централным святом ярьнёго періоду быв і є у Русинів Великдень / Пасха. В поганьскых часах то было свято воскресенія природы із довгого зимушнёго спаня і хрістіаньска церьков го перемінила на свято воскресїня Ісуса Хріста. Природа ся обновляла, но і люде собі звыкли обновлёвати своє облечіня, постільну білизну і обряджіня хыжы звонка і зводну. Покы нашы люде бывали на валалох в деревяных хыжах, што были обліплены глинов і помалёваны вапном із модров скаліцёв (зато были хыжы звонка белавы), жены на зачатку яри знали цїлу хыжу наново вымалёвати, або холем малёвали здолы - цокель з вапном, в котрім розробили модру скаліцю. Тота служыла і на дезінфекцію. Така робота ся робила каждый рік з яри, бо цокель хыжы знали куркы обдзёбати. Обдзёблёвали го зато, же потребовали вапно і в нїм обсягнутый вапник на шкаралупы яєць.

У Великодню соботу жены пекли паску[9] із пшенїчной або жытной мукы і од її великости мав быти завіслый будучій уроджай. Кедь паска выросла до вышкы і до шырькы, значіло то добрый, уродный рік, достаток вшыткого. Кедь паска праскла, мав дахто з родины вмерти. Главнов подїёв Великодня было свячіня паскы і далшых продуктів в кошику: яєць, масла, жовтой грудкы з яєць, солонины, шовдры, ковбасы і соли. З посвяченов пасков каждый втїкав домів, жебы в тім роцї быв скоро уроджай з поля позбераный. Хто з валалу першый з пасков прибіг домів, тот і першый мав привезти з поля свою уроду.

Пополїдне ся молодеж сходила за валалом на луках, де дївчата грали гры, наприклад, Мосты, Лишку, Качканя, Ящура, Кривый танець. Тоты гры в лонї природы мож розуміти як остаткы давных обрядів на честь витаня поганьской Весны. О півночі першого дня по Великоднїй недїли, то значіть у Великоднїй понедїлёк зачінало ся великоднє поливаня дївок хлопцями а у віторок дївкы поливали парібків. Каждый паробок полляв наперед свою фраїрку, за што быв погощеный і дістав писанку або крашанку (малёване яйце). При выллятю свіжой воды з потічка або зо студнї із ведром на дївку або на невісту хлопцї здравили: ***Хрістос воскрес!*** а дївкы одповідали: ***Воістину воскрес!*** Свіжа вода мала дївкам і парібкам забезпечіти здравя і охрану перед хворотами.

[8] Сухый, Ш. Літературна выхова про 5. класу основной школы, Пряшів, 2001, с. 15-16, управлене і доповнене.
[9] паска - великоднїй колач

Найвызначнїшым сімболом Великодня были писанкы або крашанкы. Они были нелем дарунком про хлопцїв, но представлёвали тыж землегосподарьску маґію, бо писанкы заворёвали до першой борозды, ужывали їх при першім выгонї худобы на пашу і закоплёвали під овоцны стромы, жебы лїпше родили. Яйця малёвали або домашнїма фарбами, наприклад, выварено водов з цибулї, ворїхів, цвиклы... (крашанкы), або їх писали пчолїм воском на зафарблене або незафарблене яйце, а потім тот воск здерали (писанкы).

По Великодню ся зачінали польногосподарьскы роботы, із котрыма суть споєны тыж многы маґічны акты і подїї. Кедь ся ґазда выберав на першу оранку, натерав шыї, ратїцї і копыта тяжных звірят звышками великоднёй солонины, віз і польногосподарьскы настрої кропив свяченов водов. Під першу борозду клав великоднє яйце, жебы была земля уродна. До першой сїйбы замішав зерно з рідтвяного стола, проскурку і свячену воду. Розсїваючі першы жменї зерна, приповідав:

Тото мышам, тото птахам, тото хробачкам. Жебы они ся з тым успокоїли, а остатнє на покою вхабили.

По навернутю із першой сїйбы господаря поливали із водов, жебы урода добрї росла. До хыжы входив ззутый, жебы ся жадна гыдь в хыжи не тримала.

Подобны маґічны акты были споєны і з першым выгоном худобы на пашу. Тогды під поріг стайнї клали великоднє яйце (сімбол плодности), ланцок (жебы ся статок тримав довєдна) і чересло із плуга (бы худоба была здрава як желїзо). Статок кропили свяченов водов і обкурёвали го свяченым зїлём. Патроном худобы быв святый Юрко, зато і першый выгон худобы успособляли на Юря, што было 24. апріля подля ґреґоріаньского, або 5. мая подля юліаньского календаря.

Миколай Коневал[10]

Вступ до приповідкы

Де было, там было,
в сімдесятій країні,
у єдній долині
была єдна грушка,
а під грушков книжка,
за грушков великый двір,
одкы міцный вітор дув.
Не быв то вітор, а віхріця,
бодай єй побила паліця.
Она так міцно фучала,
книжку під грушков отворяла,
а як ся книжка отворяла,
так приповідка зачінала.

Дїточкы, посїдайте собі і послухайте прирповідку, котру про вас написала тета Люба Кралёва.

Вовчік Васько і серняк Самко

(докончіня з року 2017)

В єднім густім лїсї в бескідьскых горах жыла вовча родина старого вовка Василя і вовчіцї Нації. Мали троє дїтей, вовчат. Найстаршого смілого сына Осифка, середню мілу дївочку Марьку, котра ся любила цїфровати перед глядилом каждой лужайкы в лїсї, і наймолодшого, боязливого сынка Васька.

Васько ся любив бавити на лїсных полянках із своїма сородинцями, котры го учіли їмати малых зайчіків, нашыроко обходити медведіцю Лару з єй медвідятками і старого самотаря медвідя Мана, іґноровати лишку Лізу, кедь вышла із своєй норы з народженыма той яри лищатами. Дїти – вовчата зіставали на полянцї дотогды, покы было видно.

Раз ся бавили на хованкы і брат Осифко із сестров Марьков ся сховали перед Васьком так добрї, же ани не збачіли, кедь настала в лїсї ніч. Васько одразу зістав на полянцї сам. Барз ся перепудив. Што мать в темнім лїсї теперь сам робити? Нащастя, світив ясный місяць. Васько мусив переконати свій страх і выбрав ся глядати свою родину. Но як увышов до глубокого лїса, чім дале, тым веце ся замотовав до гущавы і не знав з нёй найти драгу вон.

Одразу штось зашухотало перед ним в траві і спід крячка выбігло перед нёго выстрашене сернятко. Страченый малый серняк Самко. Обидвоми, Васько і Самко, ся наперед напудили єден другого, бо в місячнім світлї вночі вызерали як блїды призракы. Першый ся потім осмілив вовчік Васько і приступив ближе ку сернякови, жебы попозерав зблизка на створїня, котре іщі нїгда в своїм дїтьскім жывотї не відїв.

Серняк Самко мав овелё высшы ногы як вовчік Васько. Шыю мав вузку і довгу, а на єй концю головку з малыма вушками. Із головкы на Васька позерали выстрашены великы очі і Самко правов переднёв лабков копав до пня, котрый му заваджав добрї відїти вовчіка Васька. Но грабав лабков під собов і зато, жебы вказати Васькови, же ся го не боїть. Смілїшый Васько першый прогварив в ночнім тиху:

– Хто ты єсь і як ся звеш?

– Я єм серняк і клїчуть ня Самко. А тебе як звуть і хто ты єсь?

– Є єм вовчік Васько і стратив єм ся своїм сородинцям, кедь сьме ся бавили на хованкы.

– А я єм ся стратив своїм старшым сестрам, сернам Сашцї і Наталцї і мамцї Сонї. Бігли сьме ся до потічка напити воды. Кедь сьме ся вертали до нашого лежовиска, закопнув єм до пня і впав єм. Мамка то не вчула, бігла із сестрами дале а я теперь не знам, де мам біжти дале за нима.

Вовчік Васько і серняк Самко так зістали пару минут тихо думати над тым, як ся дістати ку своїм. Нараз ся Самко спросив Васька:

– А яка то є гра, на хованкы?

– Ты єсь ся іщі нїґда не бавив на хованкы? – зачудовано одповів Васько. – На хованкы ся треба научіти наперед даяку вычітанку, жебы сьме выбрали того, кто нас буде глядати і потім ся мы, остатнї, поховаєме. Тот, котрого вычітаєме, нас мусить найти. Но брат Осифко і сестрічка Марька ся передо мнов так добрї сховали на полянцї, де сьме ся бавили, же єм їх довго не міг найти. А потім ся змерькло так скоро, же сьме ся єден другому стратили і я єм зістав на полянцї сам.

А яку вычітанку ты знаєш, жебы сьме ся і мы двоме бавили на хованкы? – просить ся дале серняк Самко.

Но, наприклад, таку сьме собі днесь бісїдовали:

Єден – беден,
коцка – гра.
На Дубинї война,
коровочкы яловы,
а лем єдна дойна.
На кого хочу вказати,
тот нас буде глядати.

[10] Коневал, М. З русиньского сердця, Пряшів, 2012, с. 83.

Або і таку ня брат Осифко навчів:

Єдинчік,
Двінчік,
Тринчік,
Четыринчік,
Пядёш,
Вадёш,
Шехман,
Лехман,
Корба,
Клёц,
А ты мусиш вон![11]

Так сьме наперед вылучіли сестрічку Марьку, потім і брата Осифка і зістав єм я глядати Осифка із Марьков. Но не нашов єм їх. А пак ся змерькло, і вни наісто пішли домів до нашой норы за мамков Нацёв.

Ёй, та про мене суть то барз тяжкы вычітанкы. Но попробую. Єден – беден, коцка – гра. На кого хочу вказати, тот ня буде глядати. Я вкажу на тебе і ты ня теперь глядай.

Як тото серняк Самко выповів, такой ся вовчікови Васькови сховав поза крякы, де на нёго вже чекала ёго мамка Соня і трясла ся од страху, ці вовчік Васько не задусить єй сынка Самка і не понесе го вовчіцї Нації або старому вовкови Василёви, жебы го вшыткы довєдна зожерли. Самко вже давнїше чув свою мамку стояти за кряком, бо зачув єй пах, нащастя, вовчік Васько быв обернутый од нёй задом і не міг єй зачути. Самко лем не знав, як ся ку нїй дістати так, жебы єй вовчік Васько не збачів або не зачув єй пах. Но як ся Васько обернув хырбетом, жебы ся Самко міг сховати, тот вывжыв ёго непозорность і втїк скоро ку мамцї Сонї схованій за густыма кряками. І обидвоє, мамка Соня із сыном Самком, із скоростёв блеску втїкли до їх далекого лежовиска, де на них вже чекали выстрашены дївчата Сашка і Наталка. І як добрї зробили.

Бо нелем мамка Соня глядала свого страченого сына Самка, но і вовчіця Наця глядала в ночнім лїсї свого малого страченого вовчіка Васька, кедь ся домів до норы вернули лем Осифко і Марька, без свого братчіка. Мамка Наця ся по слїдах старшых двох дїтей приближовала ку місту, де ся Васько зачав бавити із Самком на хованкы. Пришла ку Васькови аж тогды, коли несподїваный не міг нїґде найти чудне створїня Самка. Но кедь ку нёму прибігла мамка Наця, такой забыв на Самка і притуленый ку мамцї ся вертав до їх норы на другім концю лїса.

І так ся в тоту ніч небезпечна сітуація про серны скончіла добрї, но малый сернячок Самко собі одтогды уже давав добрый позор в лїсї, жебы не натрафив на вовчіка Васька, бо од мамкы Сонї ся дізнав, же вовци їм, сернам, можуть і уближыти. Зато треба перед нима барз втїкати. А вовчік Васько ся помалы з мамков, братом і сестрічков учіли довєдна їмати в лїсї хворы і слабы звірятка, жебы наповнили свої голодны брїшкы. Но часто зіставали і голодны, кедь ся їм ніч не подарило вхопити. Были днї, кедь ся їм дарило вхопити холем мале хворе звірятко, што не бировало втїкати. Дарьмо, вовци суть і зістануть дравцями, котры чістять лїс од хворых і слабых звірят – былиножравців. Такый є колобіг жывота в лїсї.

- люк -

[11] Юрко Харитун: Дякую, мамко! 1. або 2. выданя, ОЗ Колысочка – Kolíska, Пряшів, 2017, с. 84, 87, 2023, с. 91, 94.

ЗАГАДКЫ

подля Юрка Харитуна, котры на першый раз не здогадаш[12]

☺ Хто по росї ходить, а боканчі не заросить? *(Босый. Тот, хто чіжмы має.)*
😐 Хто має зубы, а го не болять? *(Пила. Хто має протезу.)*
☹ Де є когутик, котрый не кукурікать? *(У горнцю. На пущї. На водоводній батерії.)*
☺ Кілько має нога стілцїв? *(Ани єден.)*
😐 Воробель за єден день зробить десять кроків. Кілько зробить за пять днїв? *(Ани єден, він лем скаче.)*

ДЇТЬСКЫ ГРЫ НА НАВЧАНЯ РУСИНЬСКОГО ЯЗЫКА[13]

Дїточкы ся обознамлюють з темов Великдень/Пасха і научать ся вінчовати на тоты святкы.

СЛОВНЫЙ МАТЕРІАЛ:

- крашанка, писанка
- кошарик
- ковбаса
- шовдра
- паска
- грудка
- яйця
- карбач / корбач
- баранок
- церьков
- великоднїй зайчік
- великоднї поздравы – Хрістос воскрес(е)! Воістину воскрес(е)!

Вінчовачкы на Великдень подля Юрка Харитуна[14]

Дзень – дзень,
Великдень.
Треба паску посвятити,
в церьковцї ся помолити.
Завтра треба скоро встати,
а дївочкы выкупати.
Жебы были шумны, білы,
жебы ся нам все любили.

Великоднїй понедїлёк,
а не видно ниґде дївок.
Може воды ся бояли,
та зато ся поховали.

Йдуть купачі,
поливачі,
несуть воду
і карбачі[15].

Треба встати,
дївкы поливати,
од головы
аж по пяты.
Треба горня
квітковане,
буде яйко малёване.

Мы вас поливали,
вы нам яйко дали.
Вы нас угощали,
мы подяковали.
Здоровенькы зіставайте,
Хріста Бога споминайте.

Будеме вам вінчовати,
вы мусите дашто дати.
Дрібны дайте до кешенї,
а доброты – ту, до жменї.

Вінчую, вінчую,
бо доброты чую.
Перестану вінчовати,
кедь не можу коштовати.

Дайте дашто до кешенї,
дайте дашто і до жменї.
Будете здоровы,
будуть конї і коровы.
Збогом зіставайте,
добрї ся ту майте.

За дївчатко выкупане,
дайте яйко малёване.
За родину вашу,
дайте нам ковбасу[16].
Збогом зіставайте,
до кешенї дашто дайте.

[12] Харитун, Ю., Дякую, мамко! Пряшів, 2017, 90; 2023, 98.
[13] Варшова, К., Гай, М., Гриб, Я., Ясикова, М., 2014, с. 68.
[14] Харитун, Ю., Дякую, мамко! Пряшів, 2017, 80-81; 2023, 85-87.
[15] карбач і корбач – обидві формы суть нормативны.
[16] Ковбаса – нормативна форма. У высловности –в– выпадує і чуєме лем кобаса.

Дїти спознають і словный матеріал на тему

Звірятка в лїсї - він - самець, вна – саміця і їх малы[17]

СЛОВНЫЙ МАТЕРІАЛ:

Лїсны звірятка:
вовк, вовчіця, вовча/вовчата
лишка, лищак, лища/лищата
дике паця, дикый корназ, дике пацятко
медвідь, медведіця, медвідя/медвідята
(в)олінь / (в)олініця, волінча/волінята
рысь, рысятко
їж, їжачок
кыртіця, кыртятко
борсук, борсучіця, борсучата
вовірка, вовірчата

небезпечный
быстра
найбівшый
скорый
колячій
втытый/стытый
ужыточный
рыжастый

курта путь
довга путь

ГРА:

Учітелька выяснить дїтём, в чім ся скрывать чаровность чудотворной скринькы. Суть в нїй скрыты лїсны звірятка, но вкажуть ся дїтём лем тогды, кедь дїти здогадають їх мено. Як здогадають, вытягнуть звірятко із скринькы. Такым способом дїти спознають вшыткы звірятка в скриньцї. Звіря поменують і розповідять, што є про звірятко тіпічне. Потім ся можуть забавити погыбовов гров Злата брана. Кажда дїтина собі выбере рісунок єдного звірятка і через брану выйде до лїса лем тот, хто повість тіпічну властность звірятка із рісунку – быстрый /-а, втытый /-а, ужыточный /-а, колячій /-ча і т.д.

Научме ся гру Іде Коцур[18]

Іде коцур по драбинї,
выграє сі на гребінї,
Яку пісню грать?

Хто з вас єй познать?
Єден, два а три,
Повідж мі то ты!

Опис гры:

Дїти сформують колесо. Тримлють ся за рукы. В серединї стоїть „коцур“. На каждый тон мелодії зроблять єден крок. По серединї колеса опачным смером ходить „коцур“. Вычітованков поступно вказує палцём на каждого. На кого выйде послїднє слово вычітованкы „ты“, тот мусить повісти назву співанкы, котру потім вшыткы співають. Гра ся повторять. До середины за „коцура“ іде тот, хто повів назву співанкы.

[17] Варшова, К., Гай, М., Гриб, Я., Ясикова, М., 2014, с.26.
[18] Ян Гриб: Читанка про 2. класу основных школ із русиньскым навчалным языком і з навчанём русиньского языка, Русин і Народны новинкы, Пряшів, 2006, s. 27. (Перероблено з книжкы „Круть ся коло...“).

Облеч сукню червену

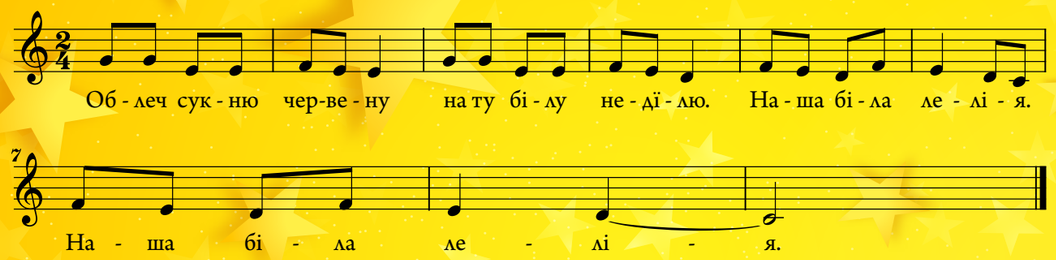

Облеч сукню червену
на ту білу неділю.
/ : Наша біла лелія. : /

Облеч собі оплічко,
ей, ты наша сестрічко.
/ : Наша біла лелія. : /

[19] Варшова, К., Ґай, М., Гриб, Я., Ясикова, М., 2014, s. 68.

Найдийте хыбнючі части пазыл.

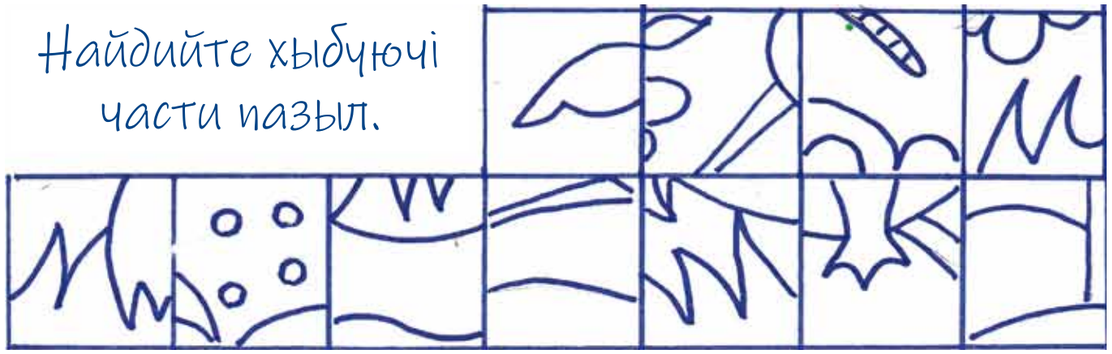

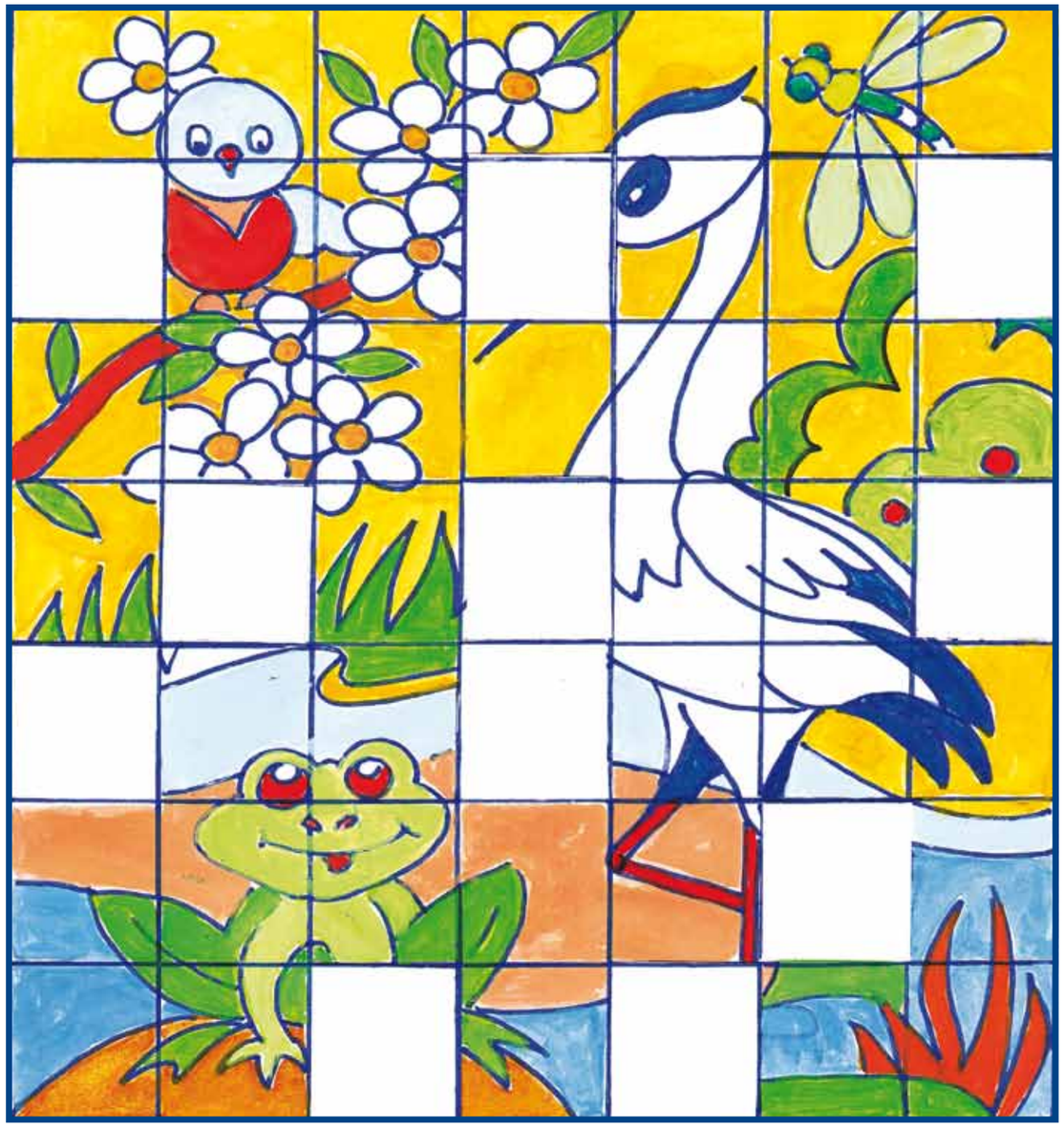

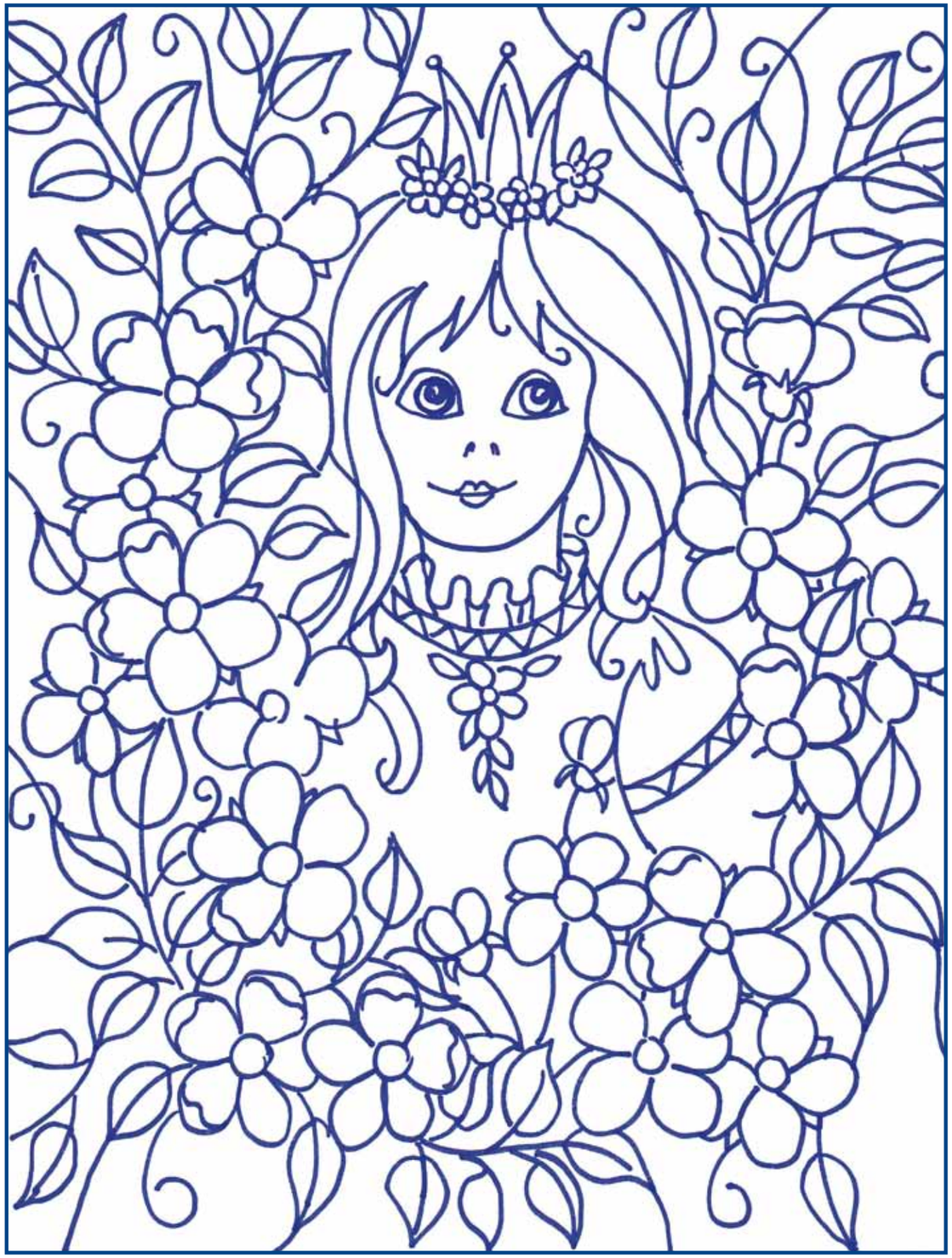

Задача:

Перейдий блайбасом або пером драгу зайчіка, вовірочкы, медведика і їжачка за своёв потравов.

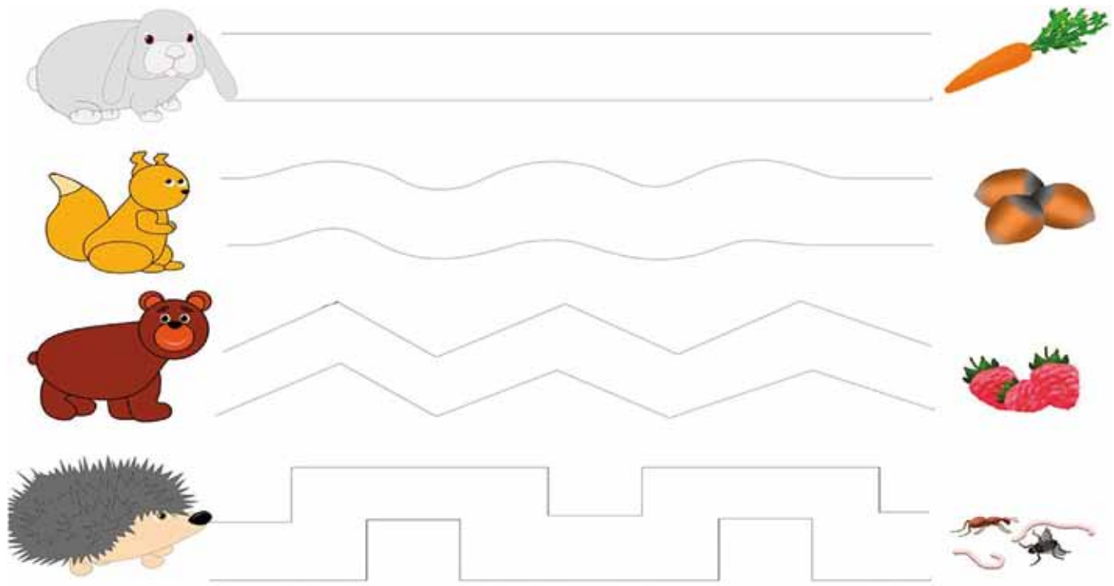

ЗАДАЧА:

Перейдий блайбасом або пером драгу пчолкы при єй гляданю нектару в квіточках.

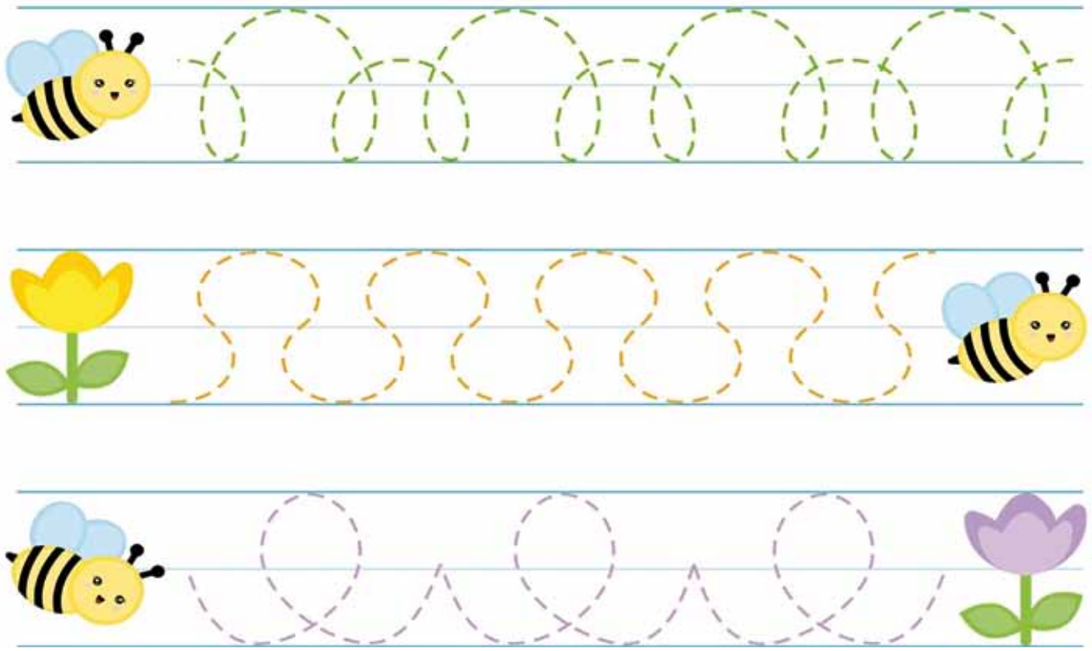

Знаєте, ці кабар піжмовый хоснує парфін?

Кабар піжмовый жыє в Азії, од Непалу аж по Сібір. Ёго домовинов суть великы пространства і лїсы. Выразным знаком суть ёго очны зубы, котры му вісять із пыска. Суть аж 7,5 центіметрів довгы. Тісячроча є ловеный про піжму. Є то желатинова руда гмота. Она ся вытварять в жлязі, котра ся находить на бріху самців. Піжма є найвеце пахняча гмота на світї, котру вжывають як придавок до парфінів. З єдного звіряти ся дасть здобыти лем барз мало піжмы, зато є барз дорога. В Чінї уже в сучасности зачали годовати кабарів піжмовых якраз про піжму.

Знаєте, коли має волінь рую?

Волінї суть кралями нашых лїсів. Воліняча руя ся зачінать концём септембра і тырвать даколи аж до новембра. В тім часї самцї боюють о приязень саміць, што ся часто кончіть смертёв єдного із суперів. Глубокый голос, подобный на орґан, і великый рост волінїв выкликують решпект ку тому звірятю. Парогы самців ся з рока на рік звекшують.

Знаєте, же лос є найвекша сорта волїня?

Лос жыє в Канадї і северных областях США, тыж на северї Европы і на Сібірї. Лос має тїло довге 2,5 аж 3 метры і высоке 2,3 метра. Найвекше наміряне розпята парогів меджі їх двома концями є 2,05 метрів. З приходом зимы лосы зошмарюють парогы, котры до яри ани не зачнуть зась рости. Но потім суть з рока на рік векшы і подля їх приростків ся почітать вік лосів і волінїв. Звычайно ся лос жывить ростлинныма частями стромів і листём. Саміця лоса родить через лїто даколи і двоє малых лосят.

Знаєте, на што є добре глядило у серны?

Знаєте, на што є добре „глядило", то значіть 10–15 центіметрів шырокый білый флек, котрый ся находить під хвостом серны? Має барз важну роль при триманю стада серн довєдна. Кедь серны утїкають перед небезпеченством, кажда серна ся рядить подля „глядила" серны перед нёв. Так ся выстрашене стадо серн не розпаде і не розыйде по лїсї, но тримле покопі. В ґрупі мають серны векшу істоту, бо ся не мусять сполїгати лем на свою позорность.

[20] Dankó, Z. Vieš, že? Zaujímavosti zo sveta prírody. Zaujímavé otázky a odpovede pre deti.2005, c. 55, 54.

Прийде домів нещастный кліщ. Другы кліщі ся го просять:
- Чом єсь такый сердитый а нещастный?

А він їм одповідать:
- ....., ... *(Закончіня фіґля найдете у вісемнапрямнику.)*

О	Н	Я	Ц	І	Н	Ш	Є	Я	Д	А	Н	О	Л	Ї	Й
В	В	Е	С	Ї	Л	Я	Л	Я	І	Я	Я	І	Е	О	З
И	А	А	Ы	О	С	Т	З	Ц	М	Ц	Ц	Я	Ґ	Л	Н
З	Л	У	П	М	І	С	Р	І	Ш	І	І	У	Ь	О	Т
А	К	У	А	Н	Ж	Ы	Ї	Н	Р	Н	Р	Л	Г	В	Й
Л	Х	Р	Н	Н	Д	Б	З	Е	У	Т	Т	А	О	О	Я
О	С	Я	Е	Щ	І	В	О	Р	К	О	С	К	Х	П	Ї
Б	Д	Ь	Ц	Е	Р	І	В	З	Е	Б	У	В	А	Н	Л
В	І	П	Ь	А	Д	Ж	А	Т	Н	О	М	О	Т	О	Ф
Я	Т	Н	О	К	П	У	Н	Ч	Б	Х	В	Д	П	Ж	М
З	Л	А	Ш	В	Е	Ґ	Е	Т	А	Р	І	А	Н	Ы	И
Н	Е	Ґ	А	Т	І	В	Ц	Ь	Т	С	Ю	Л	Е	Ч	Р
П	І	А	Н	О	І	Д	Ь	К	Ё	П	Л	Г	Ы	К	Т
Л	Д	Р	Ж	У	Т	Н	Ь	О	В	Л	О	Ю	Л	Ы	Ш
А	Е	У	Ч	Ы	Ж	І	К	Ё	К	Я	Л	Ї	Д	Е	Н
З	Я	Т	С	У	Х	Д	Л	Т	А	Ц	Щ	У	К	А	И

БАТЁВКА, БЕЗВІРЕЦЬ, ВБЫСТЯ, ВЕСЇЛЯ, ВЕҐЕТАРІАН, ГЛАДОВКА, ДЖУНҐЛЯ, ДРІДЖІ, ЗРЕНІЦЯ, ЗРЇЗОВАНЕЦЬ, ІДЕЯ, ІМПУЛЗ, ІНШТІНКТ, ЙОҐУРТ, ЙОҐІН, КЛАВН, КЛЇЩ, КОВТ, КОНТЯ, КОЁТ, КУРШМІД, ЛАЗИВО, ЛОПУХ, МАРС, НАУКА, НЕДЇЛЯ, НЕҐАТІВ, НОГА, НОЖЫЧКЫ, ОБВЯЗ, ОДПОВІДЬ, ОЛОВО, ОЛЇЙ, ПАЦЯ, ПЛАЗ, ПЛЯЦ, ПОЛІЦІЯ, ПТАХ, ПУНЧ, ПІАНО, СЛЮДА, СОКРОВІЩЕ, СЫПАНЕЦЬ, УНІЯ, УРАҐАН, УСТРІЦЯ, ФОТОМОНТАЖ, ХОБОТНІЦЯ, ХУСТЯ, ХЫЖА, ЧЕЛЮСТЬ, ШТРИМФЛЇ, ЩУКА, ЯЄШНІЦЯ

Тайнічка

Маєш то все перед собов,
але не можеш то відїти.
Што то є?
..... *(тайнічка)*

1. працовник
2. місце де ся розходить путь
3. мала лодь
4. вырочне свято містной церькви; гостина; кермеш
5. саміця од вовка
6. образовка од компютера
7. інштрукція
8. часть дерева на підпалёваня
9. містность на переоблїканя
10. храм

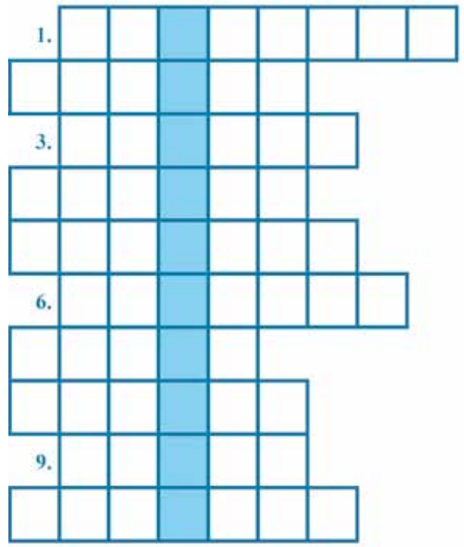

Вісемнапрямник: Але, зась ня выточіли.
Тайнічка: Будучность

ЖРЇДЛА:

- Варшова, К., Ґай, М., Гриб, Я., Ясикова, М. РУСИНЬСКЫЙ ЯЗЫК ПРО НАЙМЕНШЫХ, ОЗ Колысочка – Kolíska, Пряшів, 2014, с. 25, 68.
- Dankó, Z. Vieš, že? Zaujímavosti zo sveta prírody. Zaujímavé otázky a odpovede pre deti. Bratislava: Svojtka & Co., 2005, с. 54, 55.
- Кочіш, М. М. Годинка. Ін: Керча, І. Утцюзна, читанка про неділні школы (на русиньскум языкови), Будапешт, 2001, с. 121.
- Коневал, М. З русиньского сердця, Русиньска оброда на Словенську, Пряшів, 2012, с. 83.
- Сухый, Ш. Літературна выхова про 5. класу основной школы, Пряшів, Русиньска оброда, 2001, с. 15-16.
- Сухый, Ш. Азбукова мама. Русиньска оброда на Словенську, Пряшів, 2010, с. 81-82.
- Харитун, Ю.: Дякую, мамко!, ОЗ Колысочка – Kolíska, Пряшів, 2017, с. 80-81, 90; 2023, с. 85-87, 91, 94, 98.
- Хрестоматія про 5.-9. рочник з навчанём русиньского языка. РОС, Пряшів, 2003, с. 53-54.

ҐРАФОМОТОРІЧНЫ ГРЫ:

- https://yandex.ru/images/search?pos=3&img_url=https%3A%2F%2Fwww.kras-dou.ru%2F303%2Fimages%2F18-19%2Fstr-ped%2Fzibrova%2Fdlja-rod%2F2%2Fs1200.jpg&text=%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BD%D1%8B%D0%B5%20%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B6%D0%BA%D0%B8%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8B%D1%88%D0%B5%D0%B9&lr=10489&rpt=simage&source=wiz

Kolýsočka – časopis pre rusínske deti. Ročník VII., č. 4, v roku 2023 vychádza šesť čísel. Vydáva Občianske združenie Kolysočka - Kolíska, IČO 42239010, Solivarská 70, 080 05 Prešov. Redakcia: šéfredaktorka – PhDr. Mgr. Ľuba Kráľová, Ph.D., redaktorka – Mgr. Zdenka Citriaková, PhD., ilustrátorka – PaedDr. Eva Ilkovičová, jazyková redaktorka – PhDr. Kvetoslava Koporová, PhD., grafická úprava, počítačová sadzba – Sergej Pančák, tlač – Tlačiareň svidnícka, s.r.o. Rozširuje a objednávky na predpladné prijíma redakcia časopisu. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín, 2023. Cena jedného čísla – 1,00 €. Rukopisy a ilustrácie nevraciame.
EV 5528/17, ISSN 2585-7045, EAN/ISSN 97725857040001

Колысочка – часопис про русиньскы діти, Рочник VII., ч. 4, в році 2023 выходить шість чісел. Выдає – Обчаньске здружіня Колысочка - Kolíska, Соліварьска 70, 080 05 Пряшів. Редакція: главна редакторка – ПгДр. Мґр. Люба Кралёва, Пг.Д., редакторка – Мґр. Зденка Цітрякова, ПгД., ілустраторка – ПаедДр. Ева Ілковічова, языкова редакторка – ПгДр. Кветослава Копорова, ПгД., ґрафічне і технічне оформлїня текстів – Серґей Панчак. Друкує – Друкарня свідницька, с.р.о. Выдане з фінанчнов підпоров Фонду на підпору культуры народностных меншын, 2023. Цїна єдного чісла – 1,00 €, Рукописы і ілустрації ся не вертають.
EV 5528/17, ISSN 2585-7045, EAN/ISSN 97725857040001

Občianske združenie Kolíska Колысочка

KULT MINOR
FOND NA PODPORU KULTÚRY NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN

9 772585 704000